



Základné makroekonomické rámce vývoja slovenskej ekonomiky v roku 2018

Pavol Ochotnický

Miloš Hofreiter

Krátky pohľad do 25 rokov histórie samostatnej ekonomiky SR

SR

HDP SR V PARITE KÚPNEJ SILY NA OBYVATEĽA V USD



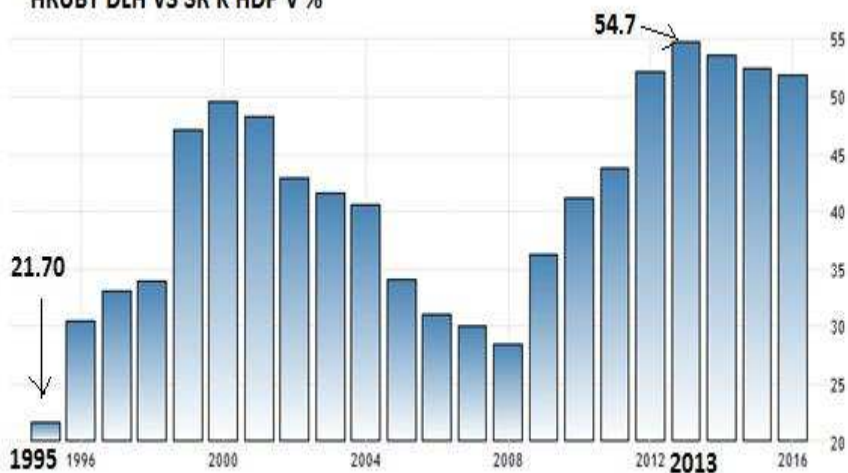
SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | WORLD BANK

VÝVOJ ZAMESTNANOSTI SR V TISÍC OSOBACH



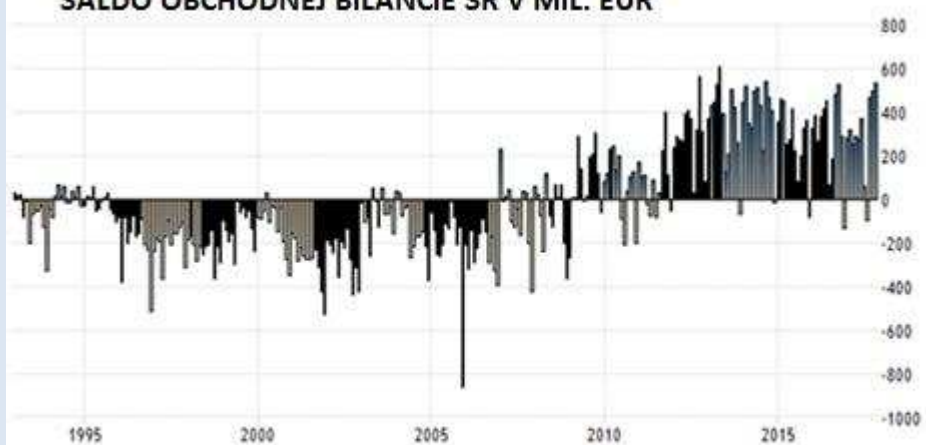
SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | STATISTICAL OFFICE OF THE SLOVAK REPUBLIC

HRUBÝ DLH VS SR K HDP V %



SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | STATISTICAL OFFICE OF THE SLOVAK REPUBLIC

SALDO OBCHODNEJ BILANCIE SR V MIL. EUR



SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | STATISTICAL OFFICE OF THE SLOVAK REPUBLIC

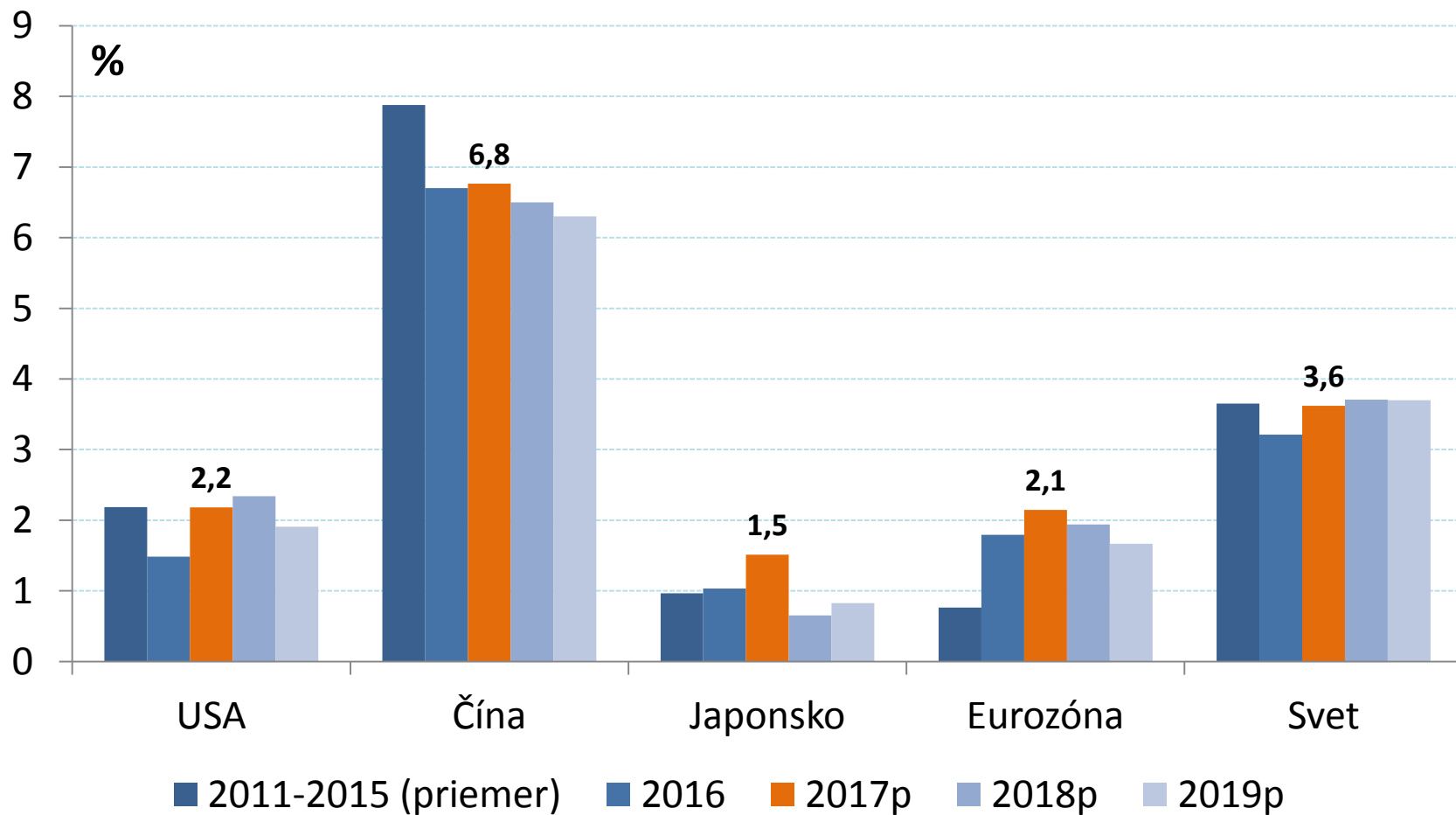
Hlavné trendy

- Ekonomický rast SR bude mierne zrýchľovať, aktuálny rastový cyklus by mal vyvrcholiť v rokoch 2018 a 2019 s prírastkami reálneho HDP o 4 až 5%.
- Rast bude podporovaný vývojom externého prostredia, zrýchľovaním rastu svetovej obchodnej výmeny a citeľným oživením rastu Eurozóny.
- Robustný rast súkromnej spotreby v SR aj v EÚ bude podporovaný priaznivým vývojom trhu práce. V SR očakávame ďalší pokles nezamestnanosti, zrýchlenie rastu nominálnych miezd.
- Nutnosť inovácií v SR v záujme rastu produktivity práce a konkurencieschopnosti.
- Zlepšovanie hospodárenia verejnej správy SR a jej vyrovnané hospodárenie je očakávané s predpokladaným uzatvorením produkčnej medzery v r. 2020.

Externé ekonomické prostredie

- ***V roku 2017 zrýchlenie tempa rastu svetovej ekonomiky*** a globálnej obchodnej výmeny. K oživeniu rastu svetovej ekonomiky približne rovnakou mierou prispievajú vyspelé aj rozvíjajúce sa ekonomiky.
- ***Rok 2017 bol pre Eurozónu ekonomicky najlepší od krízy.***
- Relatívne stabilný vývoj na finančnom trhu, rast cien komodít.
- ***Očakávame pokračovanie globálneho oživenia.***
- ***Kľúčové exportné trhy Slovenskej republiky v EÚ by mali rásť podobným tempom ako v roku 2017.*** Hlavným pilierom rastu európskej ekonomiky zostane domáci súkromný dopyt podporovaný priaznivým vývojom trhu práce a nízkymi úrokovými sadzbami.
- Vrchol aktuálnej vzostupnej fázy ekonomického cyklu eurozóny aj celej EÚ by mal byť dosiahnutý v priebehu najbližších 2 až 3 rokov.

Očakávaný rast globálneho HDP a vybraných krajín



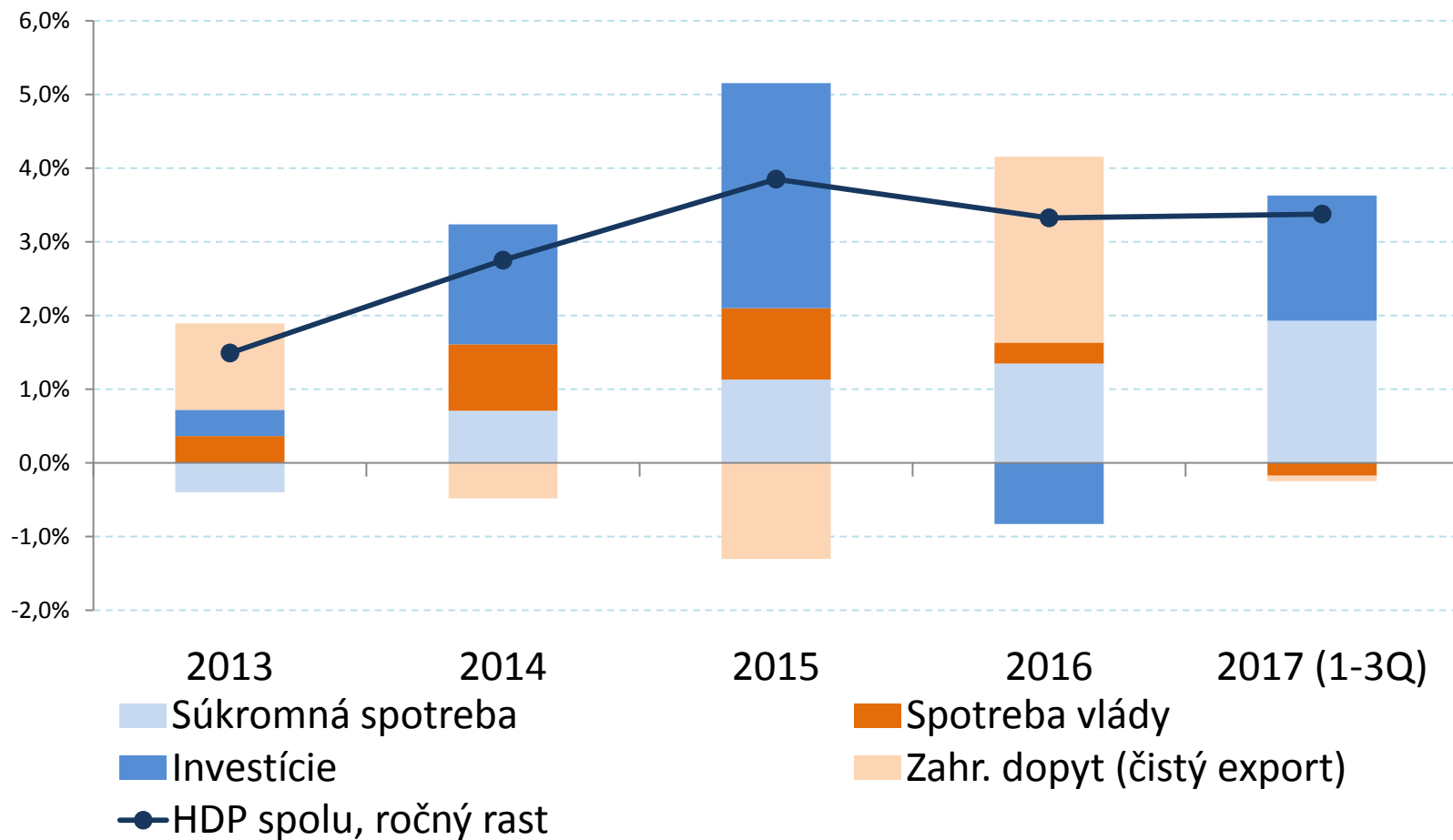
Zdroj: Autori z podkladov MMF

Výkonnosť slovenskej ekonomiky v roku 2017

- Za tri štvrtroky 2017 rástol reálny HDP medziročne o 3,4%, t. j. nezmeneným tempom ako v rovnakom období r. 2016.
- Ekonomika SR v súčasnosti prekonáva predkrízové maximum o 18,6% (z pohľadu reálneho HDP).
- **Hlavné činitele rastu SR počas roku 2017:** súkromný dopyt (spotreba domácností + investície).
- Za tri štvrtroky 2017 spomalenie rastu priemyselnej produkcie, **stagnácia produkcie automotive.**
- **Najrýchlejší rast maloobchodných tržieb v SR za posledné desaťročie.**
- Celková výkonnosť slovenskej ekonomiky sa približuje k jej potenciálu.

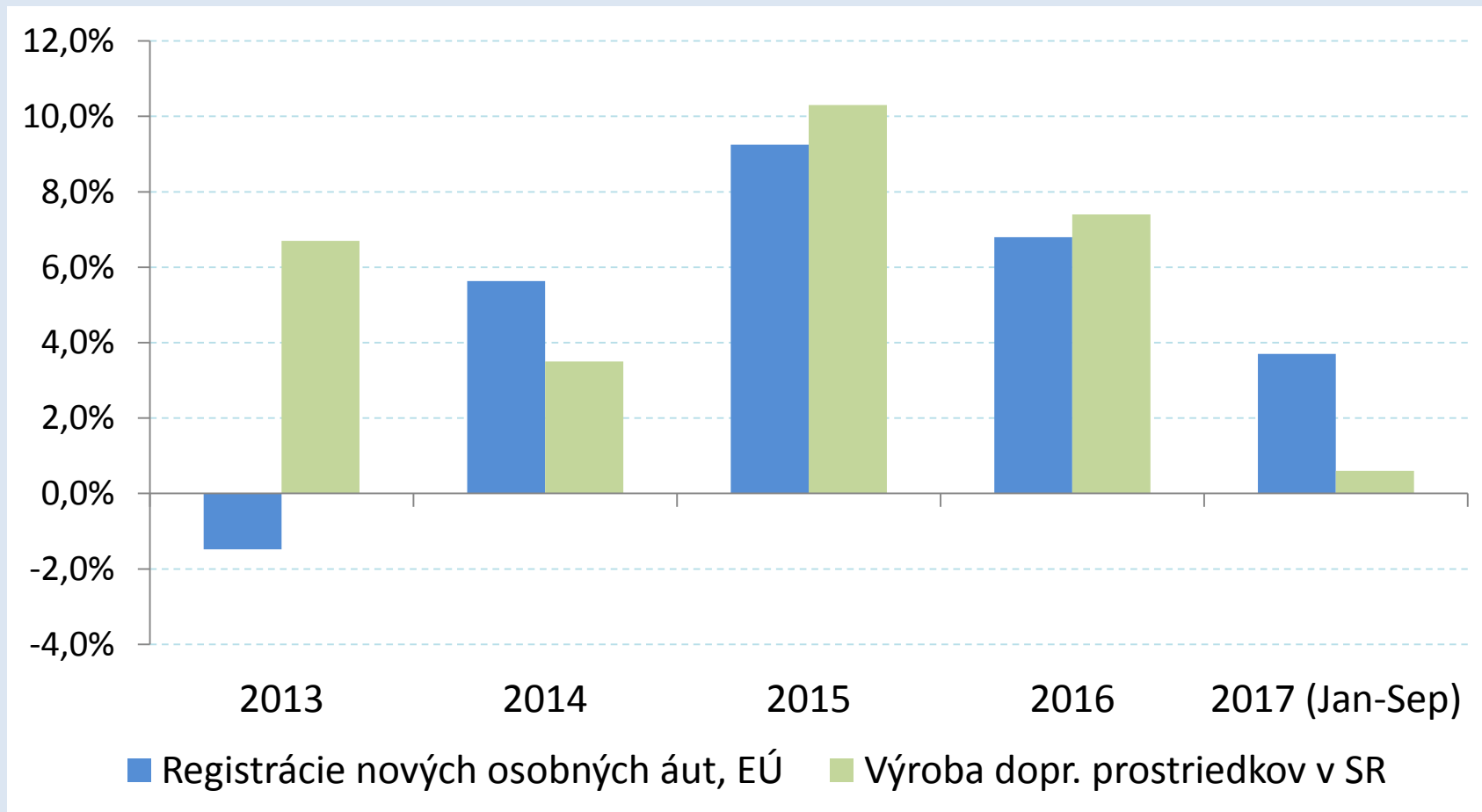
Príspevky dopytových zložiek k rastu slovenského HDP

(súčet jednotlivých príspevkov v danom období je rovný celkovému rastu HDP, stále ceny roku 2010)



Zdroj: výpočty autorov z údajov ŠÚ SR

Porovnanie výroby dopravných prostriedkov v SR a predaja nových áut v EÚ (medziročná zmena)



Zdroj: Štatistický úrad SR, ACEA

Očakávaný vývoj slovenskej ekonomiky

- ***Ekonomický rast SR bude postupne silnieť*** a vyvrcholí v roku 2019.
- V roku 2018 tempo rastu reálneho HDP okolo 4 %; v roku 2019 pravdepodobne blízko 5%.
- Hlavnými piliermi rastu zostanú súkromná spotreba a investície.
- V rokoch 2018, 2019 už je pravdepodobný prechod k ***prehrievaniu ekonomiky*** SR, čo zrejme povedie k silnejšiemu tlaku na rast cien a miezd.
- V najbližších dvoch rokoch rast nominálnych miezd o 4,5 až 6%.
- Očakávame rýchlejší rast vývozu a priaznivý príspevok čistého exportu k ekonomickému rastu.
- ***Vyčerpávanie voľných kapacít na trhu práce môže pôsobiť ako brzda ekonomického rastu SR.***

Očakávaný vývoj hlavných atribútov výkonnosti ekonomiky SR (priemer prognóz OECD, EK a MF SR)

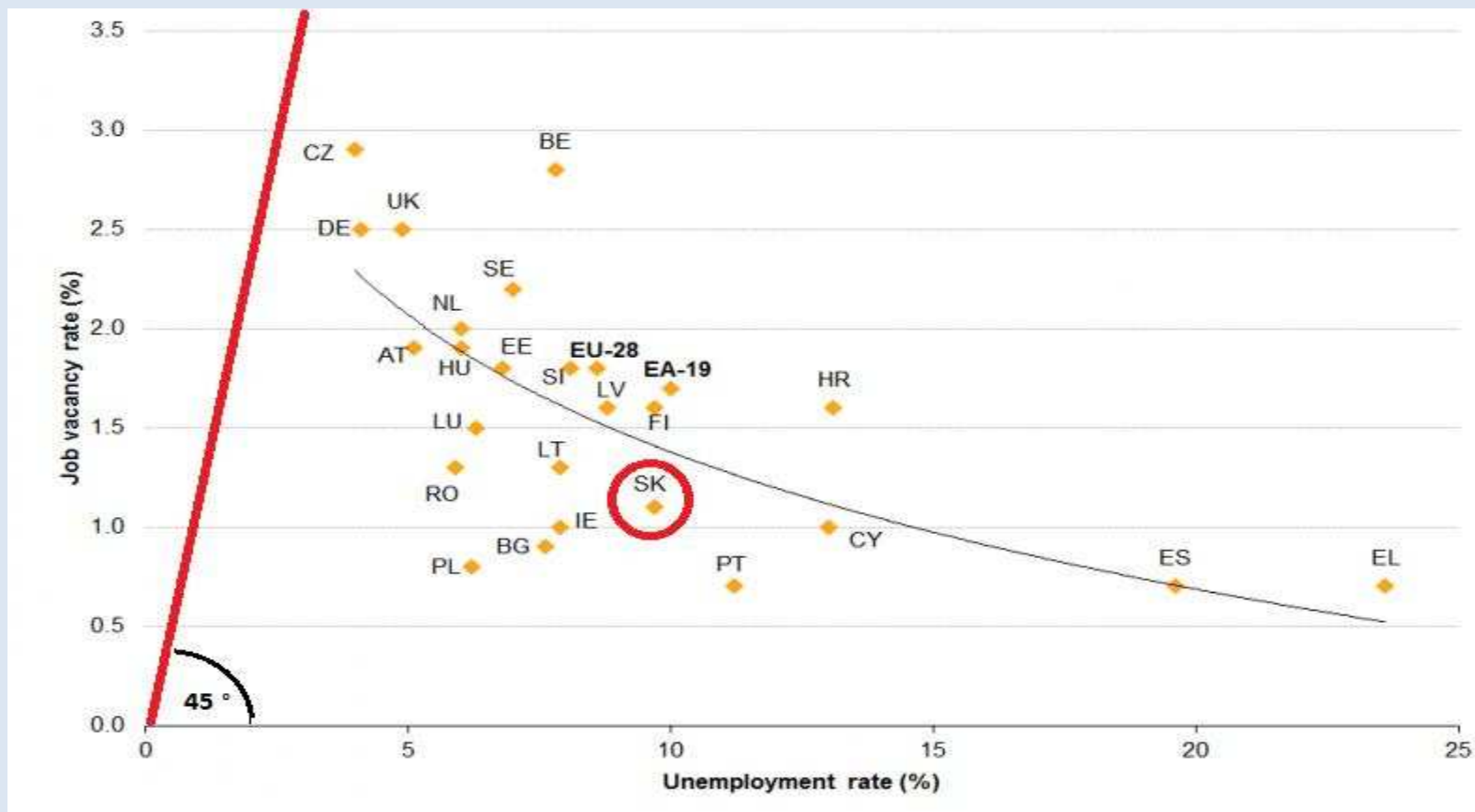
Medziročná zmena v % (ak nie je uvedené inak)				
Ukazovateľ	2016	2017	2018	2019
	Skutočnosť	Prognóza		
HDP, reálny rast	3,3	3,3	4,0	4,2
Spotreba domácností, reálny rast	2,9	3,4	3,3	3,4
Investície (fixný kapitál), reálny rast	-9,3	1,3	5,1	4,4
Spotreba verejnej správy, reálny rast	1,6	0,5	1,6	1,8
Vývoz, reálny rast	4,8	4,7	7,5	8,0
Dovoz, reálny rast	2,9	4,7	6,9	7,2
Zamestnanosť	2,8	1,6	1,3	1,2
Nominálne mzdy	3,3	4,0	4,7	5,1
Miera inflácie (HICP)	-0,5	1,3	1,8	2,0
Bežný účet platobnej bilancie (% HDP)	-1,5	-0,3	0,3	1,1

Zdroj: Štatistický úrad SR, European Commission (2017), OECD Economic Outlook No. 102, MF SR

Trh práce a spotřebitelský dopyt

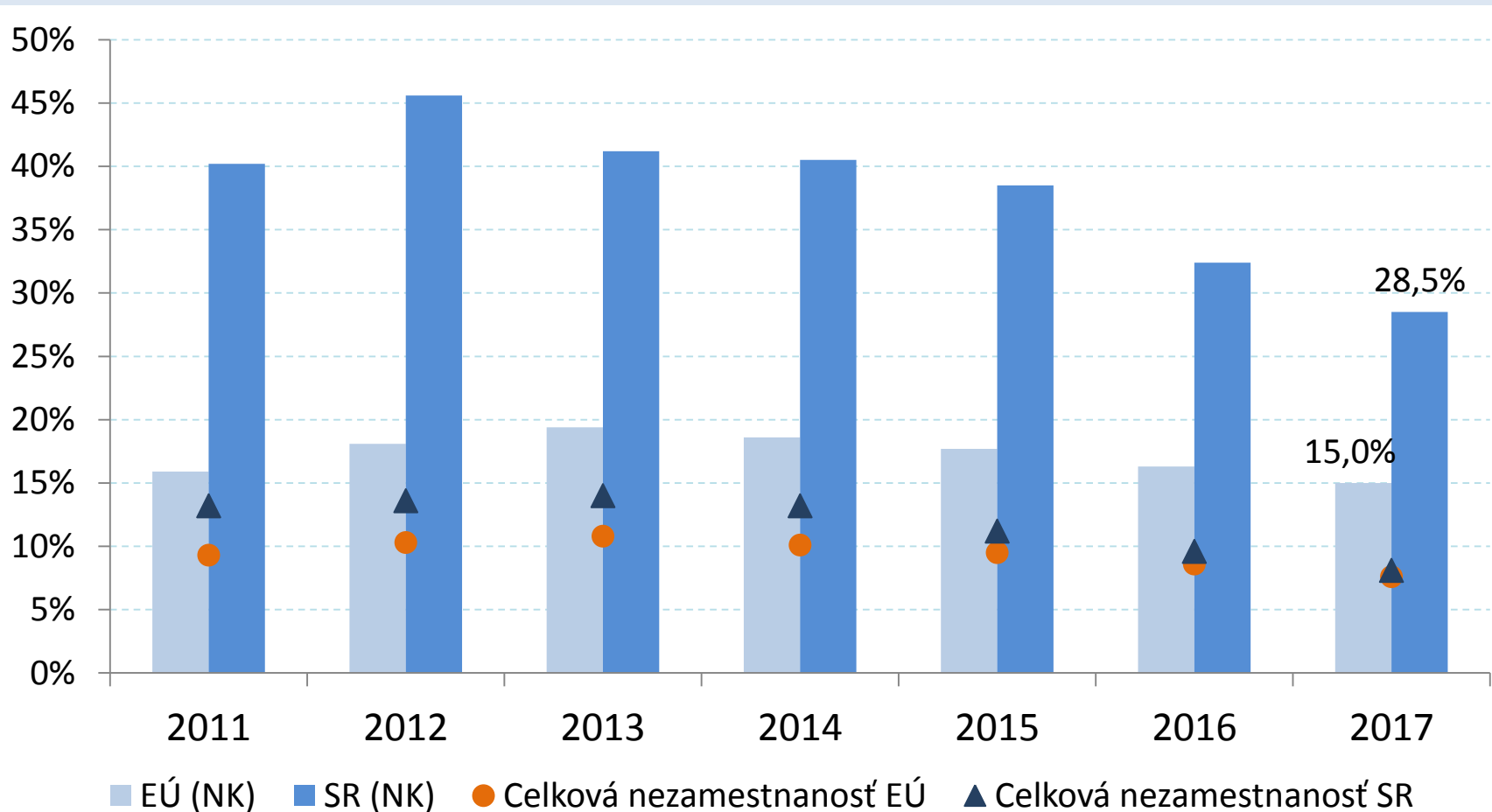
- ***Od roku 2014 silnejúce pozitívne trendy:*** pokles miery nezamestnanosti, rast zamestnanosti, pokles počtu dlhodobo nezamestnaných
- V treťom štvrtroku 2017 počet pracujúcich v SR dosiahol nové historické maximum 2 540 tis. osôb.
- ***Celková produktivita práce v ekonomike SR neustále rastie*** ($\Delta\text{HDP} > \Delta\text{E}$).
- ***Zásoba kvalifikovanej a motivovanej pracovnej sily sa znižuje*** → ťažkosti s obsadzovaním pracovných miest, rýchly rast miezd.
- V SR naďalej mimoriadne vysoká miera nezamestnanosti občanov s nízkou kvalifikáciou – priestor pre ciele programy zamestnanosti.
- Rast spotreby domácností bude podporovaný rastom zamestnanosti, nominálnych miezd a uvoľnenými podmienkami financovania (nízke úrokové sadzby, ľahká dostupnosť úveru).
- Očakávame pokračovanie dlhodobých trendov rastu významu luxusnejších statkov v spotrebnom koši, rýchlejší rast predaja cez internet.

Smerovanie SR a krajín EÚ k štrukturálnej nezamestnanosti. Rok 2016



Zdroj: Eurostat.

Miera nezamestnanosti v SR a v EÚ u občanov s nízkou kvalifikáciou (NK) a porovnanie s celkovou mierou nezamestnanosti v oboch ekonomikách

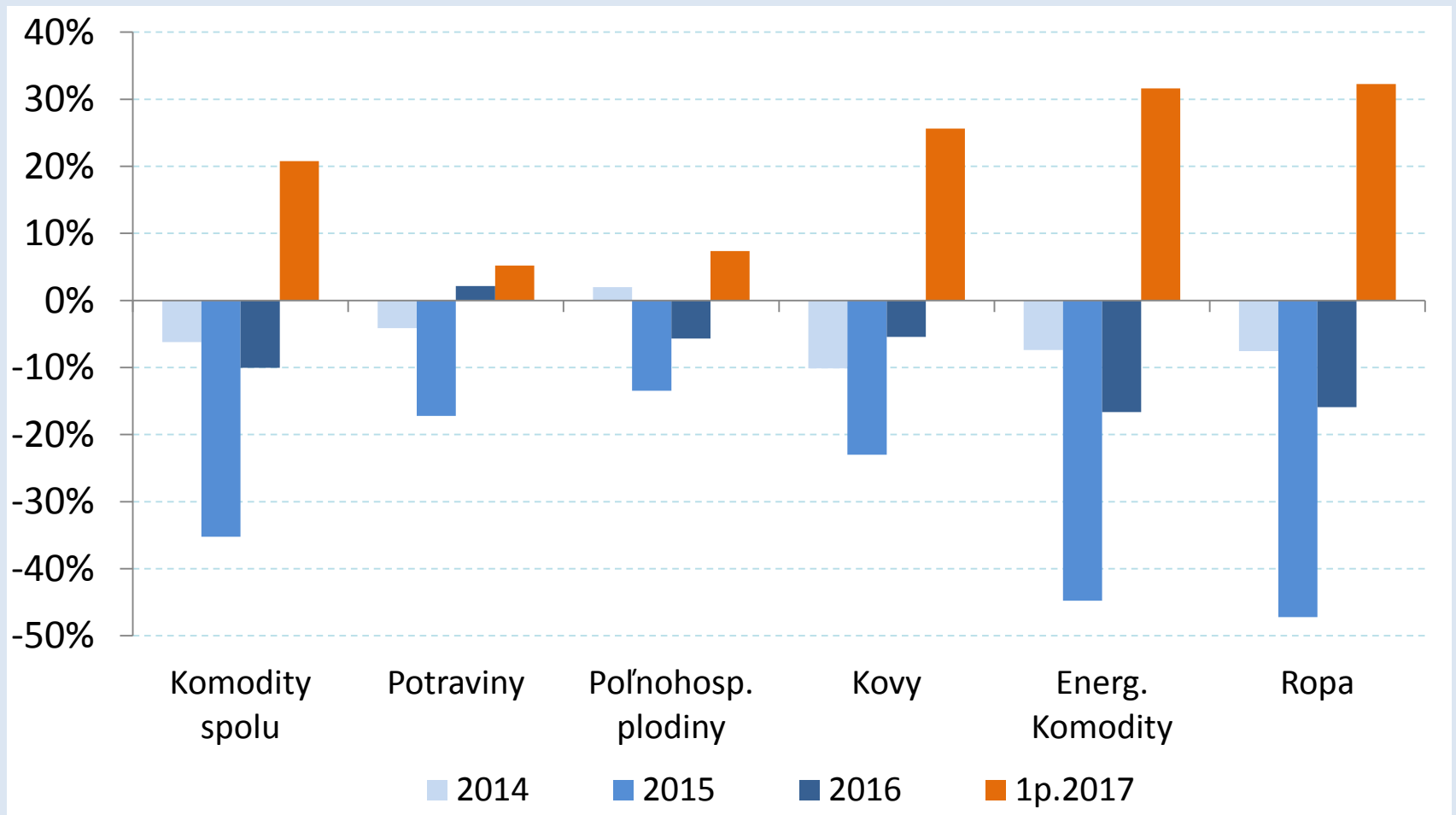


Zdroj: Eurostat

Cenový vývoj a menová politika

- **V roku 2017 obrat v cenovom vývoji:** stabilizácia, rast cien komodít a silnejúce ekonomické oživenie vedú k rastu inflačných tlakov v SR aj v Eurozóne, a to aj napriek výraznému posilneniu eura.
- **V roku 2018 očakávame priemerný rast spotrebiteľských cien v SR o 2%;** tempo rastu cenovej hladiny by malo postupne zrýchľovať (t. j. výraznejší rast cien v závere roka).
- V roku 2018 prvý krát od roku 2013 mierny rast regulovaných cien.
- **Začal sa proces „normalizácie“ menovej politiky ECB,** ktorá bude postupne opúšťať krízový režim svojej menovej politiky.
- **Rast referenčných sadzieb ECB v roku 2018 skôr málo pravdepodobný,** neočakávame ani rast úrokových sadzieb z úverov pri krátkodobých fixáciách.
- **Kurz EUR/USD v roku 2018 prevažne v pásme 1,15 – 1,25.** V prípade absencie politických šokov (Nemecko, Taliansko) možné posilnenie eura až k 1,30 EUR/USD.

Vývoj cien vybraných komodít podľa cenových indexov MMF (medziročná zmena)



Zdroj: MMF

Vývoj vybraných finančných rizík v slovenskej ekonomike

- **Zadlženie slovenských domácností** je v súčasnosti v porovnaní s ostatnými krajinami OECD stále podpriemerné, zároveň ale **za posledné desaťročie rástlo najrýchlejším tempom v rámci skupiny OECD**.
- Podiel dlhu domácností v SR na ich ročnom disponibilnom príjme prekročil 70%, čo je viac ako dvojnásobok v porovnaní s 33% v roku 2006.
- Po regulatívnych opatreniach NBS sa dynamika rastu úverov domácností v priebehu roku 2017 stabilizovala.
- **Miera zlyhania úverov domácnostiam v SR je relatívne nízka** (počas roku 2017 do 4,5 % pri spotrebných úveroch a do 1,4 % pri úveroch na bývanie).
- V priebehu roka 2017 **rýchlo rástlo aj zadlženie podnikateľských subjektov**: medziročný rast podnikových úverov v SR za tri štvrtroky 2017 dosiahol 9,5%, čo bolo spolu s Poľskom a Českou republikou najvyššie tempo rastu v rámci EÚ.

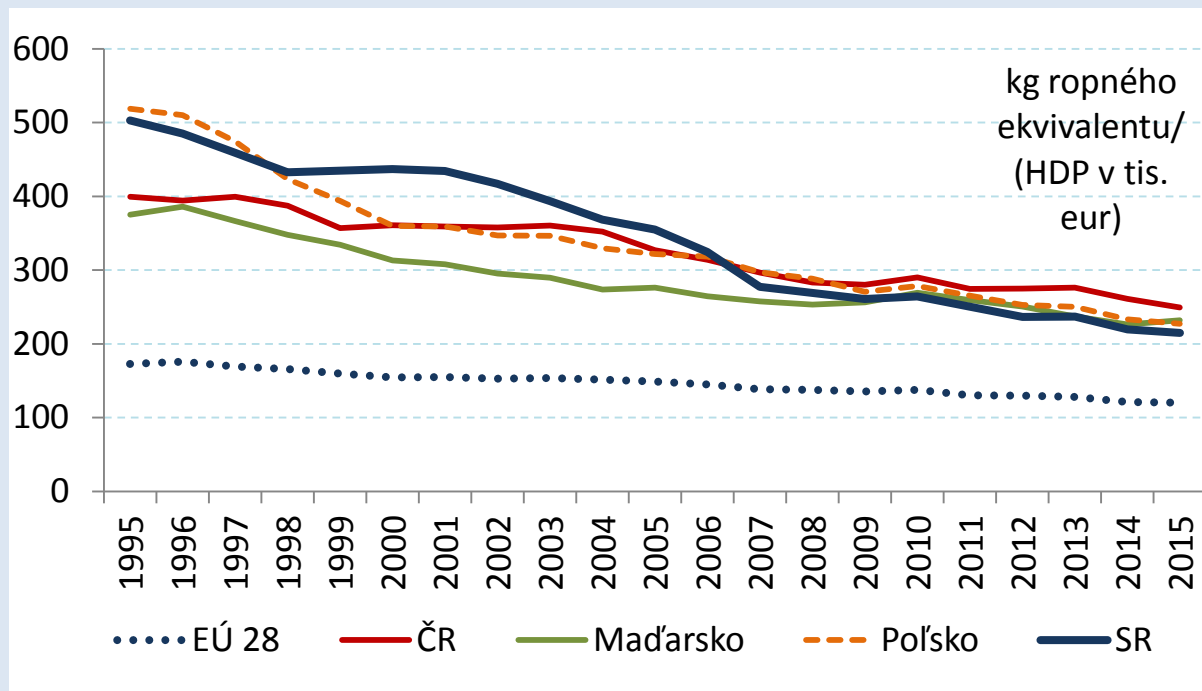
Zahraničný obchod (ZO)

- **Za tri štvrtroky 2017 pomalší rast vývozu SR v porovnaní s dovozom** → záporný príspevok čistého exportu k rastu HDP, nižší prebytok ZO
- Dovoz rástol rýchlejšie aj vplyvom rastu cien komodít, na strane vývozu sa prejavila stagnácia exportu automotive.
- Január – September 2017: najrýchlejší rast exportu SR do Talianska, Maďarska, Francúzska a UK, z krajín mimo EÚ rýchlo rástol export do Ruska, USA a Číny.
- V roku 2017 pomalší rast obchodu s Nemeckom a ČR, najvýznamnejšími obchodnými partnermi .
- **V roku 2018 očakávame priaznivé podmienky pre slovenských exportérov,** rýchly rast dovozu krajín V4, Nemecka a Talianska.

Vybrané ukazovatele konkurencieschopnosti SR (I)

- V SR sú ceny elektriny pre podnikateľov v porovnaní s mediánom krajín EÚ dlhodobo vyššie o 20 až 30%, ceny plynu v SR oproti mediánu EÚ dlhodobo vyššie o 7 až 10%.
- Hlavným dôvodom vysokých cien elektriny v SR sú **vysoké sieťové poplatky**, ktoré aktuálne tvoria viac ako 50% z celkovej ceny elektriny pre podnikateľov v SR.
- **Vysoké ceny energií v SR, zároveň rastie efektívnosť využívania energií** → empirický test nepotvrdil vzťah medzi cenami energií a exportnou výkonnosťou SR.

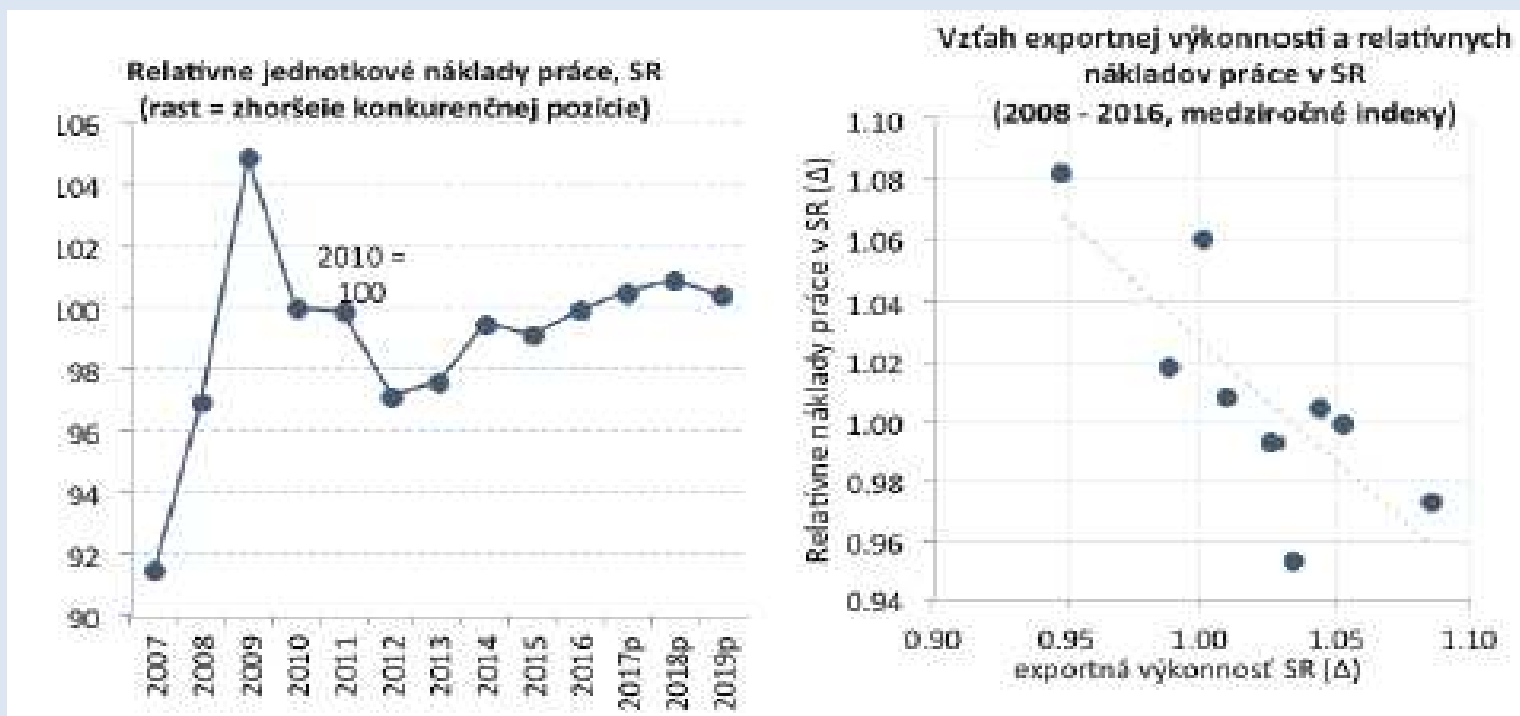
Energetická náročnosť slovenskej ekonomiky a vybraných krajín EÚ (1995 – 2015):



Prameň: Eurostat

Vybrané ukazovatele konkurencieschopnosti SR (II)

- Empiricky sa potvrdzuje predpoklad ***nepriamo úmerného vzťahu medzi zmenami relatívnych jednotkových nákladov práce SR a zmenami exportnej výkonnosti SR.***
- Teda v prípade zníženia jednotkových nákladov práce oproti obchodným partnerom by mala exportná výkonnosť SR vzrásť (a naopak).
- V najbližších rokoch ***je pravdepodobný rýchly rast miezd → nutnosť inovácií*** v záujme zachovania rastu produktivity práce a konkurencieschopnosti slovenskej produkcie.

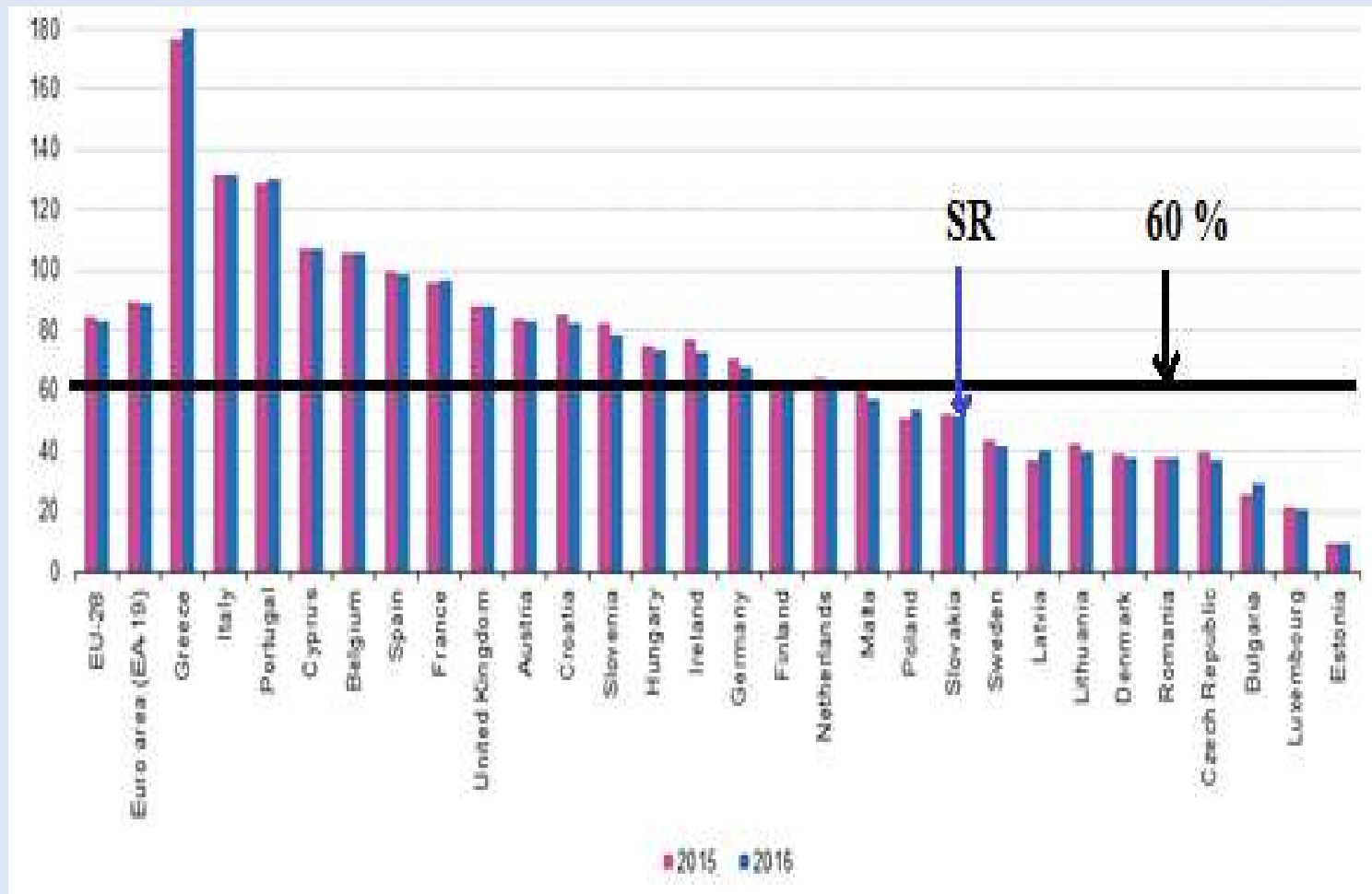


Zdroj: Autori z podkladov OECD (2017)

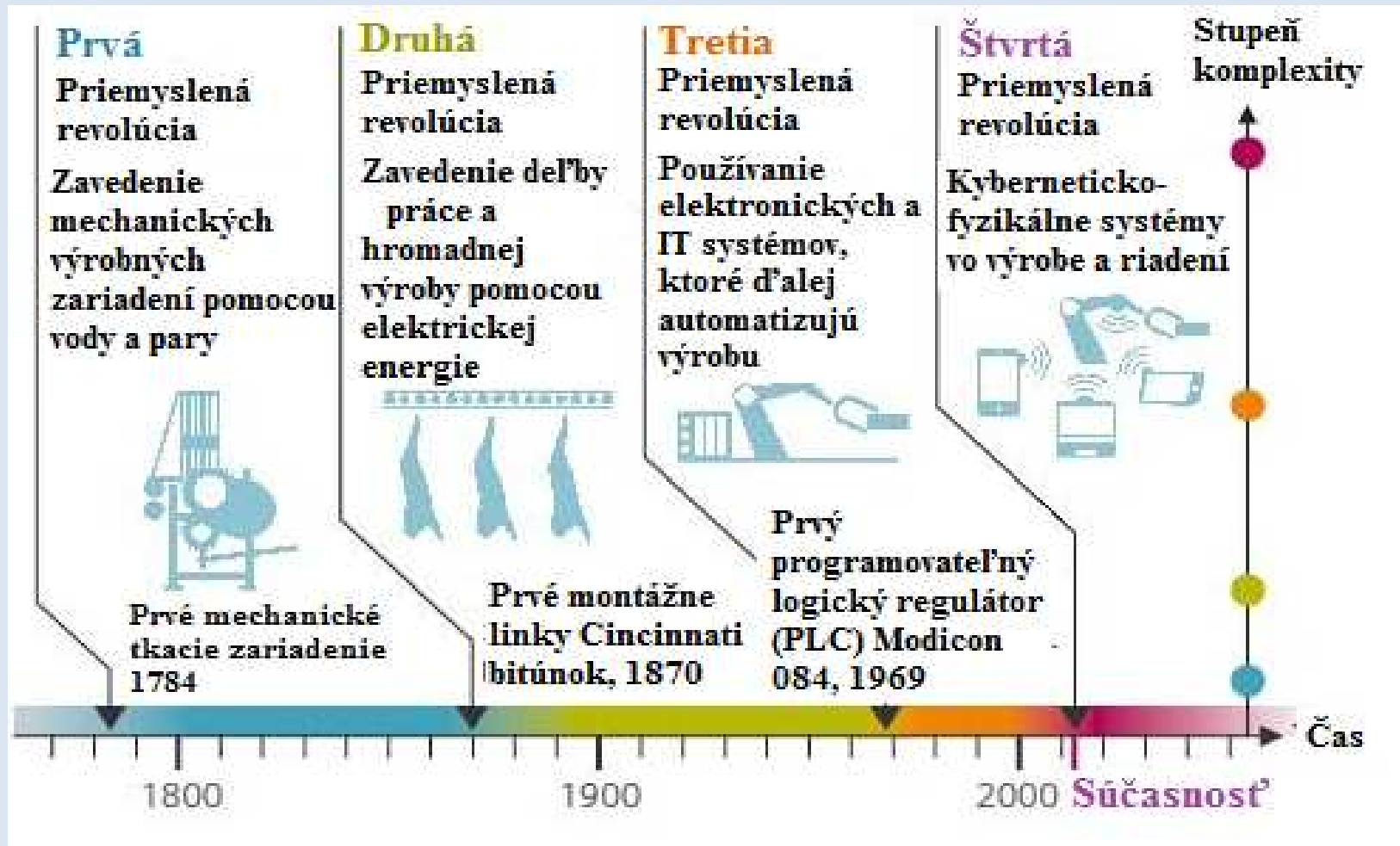
Verejné financie

- SR sa dlhodobo udržuje v „klube“ krajín s najnižšou výškou verejného dlhu k HDP v Európskej únii.
- V súčasnosti je zo strany Európskej komisie signalizované nízke krátko a strednodobé riziko udržateľnosti dlhu verejnej správy a len stredné dlhodobé riziko.
- V roku 2016 predstavovala „veľkosť vlády“ Slovenskej republiky meraná podielom výdavkov k HDP 41,6 %. Slovenská republika prerozdeľovala o 4 %, resp. 5 % dôchodku krajiny menej, ako bol priemer Európskej únie, resp. eurozóny.
- Rozpočet verejnej správy predpokladá, že deficit verejných financií má v roku 2018 prvýkrát klesnúť pod hranicu 1 % na úroveň 0,83 % HDP. V ďalšom roku sa má schodok znížiť na 0,1 % HDP, v roku 2020 je cieľom vyrovnaná bilancia.
- *Rozpočet počíta s poklesom úrovne verejného dlhu v roku 2018 tesne pod hranicu 50 % HDP (49,9 %). Do roku 2020 sa bude dlh ďalej znižovať, a to k úrovni okolo 45 % HDP.*

Dlhová pozícia SR v rámci EÚ



Štvrtá priemyselná revolúcia



Štvrtá priemyselná revolúcia

Štvrtá priemyselná revolúcia sa vyznačuje zlúčením technológií, ktoré stierajú hranice medzi fyzickou, digitálnou a biologickou sférou – nové technológie.

✓ Znalostné riadenie a analýza dokumentov
✓ Virtuálne svety a 3D internet
✓ E-learning a e-Government
✓ Vývoj preukázateľne správneho softvéru
✓ Inovatívne továrenské systémy
✓ Extrakcia informácií z textových dokumentov
✓ Inteligentné vyhľadávanie webu a webové služby
✓ Systémy viacerých agentov a agentová technológia
✓ Multimodálne používateľské rozhrania a jazykové znalosti
✓ Visual computing
✓ Multimediálna analýza a dolovanie dát
✓ Rozšírené videnie
✓ Mobilné robotické systémy
✓ Nákupná pomoc a inteligentná logistika
✓ Sémantické pamäte produktov
✓ Bezpečné kognitívne systémy
✓ Sémantický web a Web 3.0
✓ Inteligentné prostredie a asistované bývanie
✓ Výroba energie z obnoviteľných zdrojov a skladovanie energie
✓ Substitúcia energetických agregátov a mechnických pohonných jednotiek na báze obnoviteľných zdrojov energie
✓ Inteligentné riešenia pre bezpečnosť a ochranu
✓ Systémy asistencie vodiča a komunikácia Car2X
✓ Cyber – fyzické systémy

Štvrtá priemyselná revolúcia

- *Transformácia pracovnej sily sa považuje za ďalší rozhodujúci faktor úspechu firiem, inštitúcií a národných ekonomík.*
- *Budú sa objavovať nové priemyselné odvetvia, ako napríklad digitálne lekárstvo, presné poľnohospodárstvo, a nové pracovné miesta, dizajnéri zdravotníckych robotov a manažéri modernizácie siete.*
- *Oproti súčasnosti vzrastie dopyt po práci s nízkou kvalifikáciou, nakoľko automatizácia takejto práce nebude dostatočne efektívna. Na druhej strane vzrastie dopyt po vysoko kvalifikovaných pracovníkoch riešiacich komplexné úlohy, ktoré nemôžu byť automatizované, resp. vzrastie dopyt po pracujúcich v automatizácii ako takej. Logickým dôsledkom by malo byť, že dramaticky poklesne požadovaný počet pracovníkov so strednou kvalifikáciou.*
- *Výzva pre užšiu kooperáciu, užší dialóg a tvorbu pružných platforiem medzi zástupcami firiem, vládnu reprezentáciou, vedcami, výskumníkmi a špičkovými pracovníkmi univerzít.*